

70 de ani de la asasinarea lui Nicolae Iorga

- mărturia mea -

Zilele trecute s-a ținut la Academia Română o sesiune de comunicări dedicate lui Nicolae Iorga. M-am dus să le ascult în primul rând ca să aud ce se știe, ce se presupune în mediul academic cel mai avizat despre asasinii marelui istoric. Aveam o bănuială care, din fericire, **nu** s-a confirmat. Domnii academicieni care au vorbit au consemnat cu sobrietate caracterul tragic și absurd al asasinatului, fără a face în vreun fel vreă aluzie măcar la vinovăția legionarilor. Dacă s-ar fi produs un gest de incriminare, eram decis să cer cuvântul pentru a spune ce știu și eu, poate că mai bine decât oricine academician care azi, în 2010, ar mai subscrie la teza lansată imediat după asasinat și rămasă de atunci neclintită în conștiința marelui public și a istoricilor oficiali.

O chestiune de principiu: dacă discutăm despre asasinarea lui Mihai Viteazu sau Caius Iulius Caesar ori a vreunui faraon egiptean, n-aș îndrăzni să formulez o părere personală sau să mă îndoiesc de părerea unui istoric adevărat, profesionist. Știu e clar de ce: eu nu sunt istoric, nu am stat într-o arhivă mai mult de câteva ceasuri, habar nu am să lucrez pe documente vechi, ale epocii etc. Iar asemenea evenimente nu sunt accesibile cunoașterii noastre decât prin mijlocirea specialiștilor, a istoricilor propriu ziși. Pot, cel mult, să prefer una din ipoteze, atunci când istoricii de meserie nu ajung la un acord unanim.

Cu un eveniment ca moartea lui Iorga ori a lui Zelea Codreanu sau Nicolae Ceaușescu este altceva. Cu aceste evenimente au fost contemporani mulți dintre noi, iar unii au avut ocazia să stea de vorbă cu martori nemijlociți ai acelor ani, ai acelor întâmplări tragic... Contează părerea istoricilor, dar nu mai mult (sic!) decât a procurorului sau a anchetatorilor juridici, a unor martori etc. Iar fiecare dintre noi se simte liber să dea crezare unuia sau altuia dintre martori, dintre participanți, dintre comentatori și analiști. De aceea mă simt destul de liber și în măsură să discut asemenea subiecte, de istorie recentă, dacă întâmplarea a făcut să intru în posesia unui document, a unei mărturii, a unui aspect tănuțit, uitat sau necunoscut... Iar întâmplare s-a...întâmpnat chiar, în cazul de față. Iată așadar ce am de povestit în legătură cu moartea lui Nicolae Iorga, în calitatea mea de om al cetății mele, pe care cutreierând-o în lung și lat, am ajuns să aflu câte ceva în legătură și cu acest „tragic asasinat”! Enumăr:

1. Întâmplarea cea mai revelatoare (pentru mine, cel puțin!) s-a petrecut pe la mijlocul anilor 1980 și mi-a fost povestită de dl Viorel Patrichi. Cunoscutul ziarist lucra pe vremea aceea la Electronica Băneasa. La un moment dat, aproape simultan, doi colegi de serviciu, ai căror părinți trăiau în străinătate, au primit veste că le-a murit, unuia tatăl, în Germania, la Munchen, iar celuilalt mama, la Cernăuți. Dumnezeu le-a aranjat așa, probabil ca să pricepem și noi ce nu pricepeam de zeci de ani. Căci tatăl din Germania nu era altul decât Traian Boieru, asasinul lui Nicolae Iorga. Și acum urmează detaliul care pe mine m-a făcut să mă leg cu o atenție mai mare de acest subiect – moartea lui Nicolae Iorga: cei doi colegi ai domnului Patrichi au făcut același demers pe lângă autoritățile românești comuniste, cerând un pașaport în regim de urgență, pentru a fi de față la înmormântarea părintelui

decedat. Iar autoritățile comuniste au satisfăcut pe loc cererea tânărului Boieru, ambasada RFG a reacționat la fel de prompt, și în câteva ore odrasla asasinului a primit pașaport, a luat avionul și a putut asista la funeraliile criminalului tată.

Celălalt coleg al dlui Patrichi a trebuit să aștepte o săptămână până i-a ieșit pașaportul!... Povestea aceasta am aflat-o de la dl Viorel Patrichi după 1990.

2. A doua întâmplare care m-a scos din tihna neamestecului în chestiunile delicate s-a produs tot după 1990, când l-am cunoscut pe dl Toma Petrescu, un om în vârstă, care, se vedea bine, și-a trăit în demnitate viața. Așinut să mă cunoască și să-mi împărtășească o taină, o poveste despre care până în 1990 nu se putea scoate o vorbă: amestecul KGB în asasinarea lui Iorga. Atașez la textul de față declarația scrisă de Toma Petrescu în fața mea. Declarația relatează următorul fapt: printre prizonierii de război luați de ruși s-a numărat și generalul Dragomir, care a ajuns astfel într-un lagăr din Siberia. Acolo a cunoscut un important general sovietic, căzut în dizgrația lui Stalin. Împrietenindu-se și discutând cei doi generali ore în șir subiecte politice, la un moment dat generalul sovietic le-a luat apărarea legionarilor în cazul Iorga și a povestit că el însuși a fost de față când Stalin a ordonat asasinarea lui Nicolae Iorga. Ce interes ar fi avut Stalin în dispariția lui Iorga? Probabil că, în perspectiva instaurării în România a unui regim comunist sub protecția Armatei Roșii – proiect pe care Stalin îl avea dinainte de 1939, vocea lui Iorga ar fi răsunat puternic împotriva ocupanților...

După o vreme, generalul Dragomir a fost eliberat din prizonierat și trimis în țară. Aici, după bunul obicei cominternist, bietul general a fost arestat și băgat la închisoare. Iar în închisoare generalul a povestit mai multor deșinuiți cele aflate în Siberia. Așa a ajuns această informație și la Toma Petrescu, și el deșinut politic o vreme. Cum aveam să constat mai târziu, după ce am publicat declarația lui Toma Petrescu, mai erau și alții deșinuiți cărora generalul le povesti cele aflate în Siberia. Precizare: Toma Petrescu nu a fost legionar, ba chiar lua distanță față de legionari când se ivea prilejul. (Pentru detalii, vezi volumul *Legionarii noiștri* al subsemnatului.)

Ce valoare are această informație? Nu sunt în măsură să stabilesc eu. O ofer cititorilor interesați. Fără să mai ofer alte detalii, aș spune doar atât: există informații că și alte servicii secrete au fost interesate de cele două subiecte: asasinarea lui Nicolae Iorga și compromiterea prin orice mijloace a legionarilor, care se bucurau de o simpatie populară și un prestigiu fără egal. Orice entitate politică de orientare anti-românească și anti-creștină era interesată să distrugă mitul legionar. Intră pe această listă și Hitler însuși, singurul dintre liderii naști care nu a agreat Mișcarea Legionară. Faptul că Stalin a ordonat asasinatul nu înseamnă că tot rușii l-au și executat. Era perfect posibil să le-o ia alșii înainte, englezii, bunăoară, așa cum ar rezulta din unele documente despre care mi-a vorbit istoricul Ioan Opriș, încă înainte de 1990... și-ai aduci aminte, Ioane?

La aceste informații căpătate după 1990, adaug următoarele informații și considerente, pe care cititorii le pot la rândul lor adăuga la excelenta analiză a cazului făcută recent de dl Răzvan Codrescu pe blogul său, analiză pe care o recomand cu toată căldura:

3. Pe la sfârșitul deceniului 1960, i-am cunoscut pe Petre și Simion Ghinea. Știam de Petre și că a fost legionar. „*Sunt legionar!*”, m-a corectat bătrânul, aflat la acea vreme cam la vârsta mea de azi... Tânăr și imberb la acea dată, m-am simșit îndrituit să-i răspund cu oarecare înșnă: *Dacă vă considerați mai departe legionar, cum justificaș asasinarea marelui Iorga de către Căpitanul dumneavoaștră?!... Atât eram de ignorant în materie încât știam că pe Iorga legionarii l-au ucis la ordinul Căpitanului... Tot atunci le-am cerut socoteală celor doi legionari și pentru evreii de la Abator...*

Iorga a fost un subiect care a revenit de multe ori în discuțiile noastre. Rezum cele aflate mai ales de la Simion Ghinea, ins cu bogată activitate legionară propriu-zisă. și a intrat mai târziu în Mișcare. Era *septembrist*... De la Simion Ghinea citire, așadar:

În toamna lui 1940, lumea românească a primit cu mari speranțe venirea legionarilor la putere. Desigur, regretul cel mare era că lipsea Căpitanul, ucis de Carol al II-lea în noiembrie 1938. Mulți știau cât de mult se făcuse vinovat atunci marele istoric Iorga în mascarada numită procesul lui Corneliu Zelea Codreanu, încheiat atât de tragic, printr-unul din cele mai netrebnice asasinat politice din istoria noastră... Așa se face că în toamna aceea, la orice apariție publică a lui Nicolae Iorga se găseau voci care să-i ceară socoteala pentru purtarea sa față de Căpitan ori să-l acuze de-a dreptul de producerea asasinatului. Îndeosebi studenții nu-l mai acceptau la cursuri, ajunsese să fie huiduit și pe stradă etc. În această situație Iorga s-a adresat legionarilor, plângându-se că se simte amenințat. Legionarii au decis să-i acorde protecție prin organizarea unei gărzi de corp, care să-l însoțească permanent, iar lucrurile s-au mai liniștit. Din păcate, atunci când Nicolae Iorga a anunțat că vrea să plece la Sinaia, unde avea o reședință, i s-a spus că garda legionară, alcătuită din studenți, nu-l mai putea însoți. Studenții aveau și alte obligații, care îi legau de București. S-a discutat cu armata și s-a convenit să i se asigure lui Nicolae Iorga o gardă de corp cu posibilitățile pe care Armata le avea la Sinaia. Din păcate, asasinii au profitat de întârzierea cu care armata a răspuns la comanda de a-l păzi pe Iorga, acționând în intervalul de timp în care Iorga a rămas fără pază.

4. Când legionarii au prins de veste că Traian Boieru a plecat spre Sinaia, și bănuind că ar urma să facă un gest necugetat de violență față de Iorga, au telefonat camarazilor din Ploiești să-l oprească pe Boieru, dar acesta apucase să treacă de Ploiești. Au sunat și la reședința lui Iorga, a răspuns la telefon soția profesorului, care nu l-a dat la telefon pe soț. I s-a spus acesteia să părăsească imediat vila și să se refugieze într-un loc sigur până se lămuresc lucrurile, căci există pericolul de a se produce un atentat la viața profesorului. Din păcate, soția lui Iorga a crezut că avertismentul primit este o cursă întinsă de atentatori, care vor să-l scoată din casă pe profesor. Așa că nu a urmat sfatul primit la telefon.

5. Am întrebat ce s-a întâmplat cu Traian Boieru, cel care a organizat asasinatetele. Mi s-a răspuns că a fost exclus din Mișcarea Legionară, iar legionarii nu i-au mai vorbit niciunul. Le-am răspuns celor doi camarazi că a fost o prostie din partea legionarilor, care i-au întors spatele lui Boieru în loc să-l ancheteze riguros, spre a se înțelege ceea ce părea de neînțelese: de ce l-a omorât pe marele profesor? Boieru a murit relativ târziu, iar legionarii au avut timp suficient ca să vadă cât de greu atârână în palmaresul legionar asasinarea lui Iorga. Cu alte cuvinte, dacă asasinii au avut ca scop discreditarea Mișcării legionare, compromiterea acesteia, au ales bine: cam tot românul se simte îndreptățit să le reproșeze legionarilor moartea lui Iorga, chiar și cei care nu au citit nici măcar un sfert de pagină semnată de prolificul om de cultură. Disculparea legionară trebuia să înceapă prin anchetarea participanților la asasinat, prin obligarea acestora să prezinte propria versiune despre cele întâmplate. În lipsa acestor mărturii de prima mână, acuzațiile la adresa legionarilor *in corpore* vizați nu e de mirare că nu mai conținesc!

Cam tot pe atunci, cineva – dar nu-mi aduc aminte cine, a povestit că participase la cimitirul Bellu la slujba de pomenire a lui Virgil Madgearu. După slujbă, în discuțiile care s-au purtat la mormântul răposatului, doamna Madgearu a fost auzită spunând că nu legionarii poartă răspunderea pentru moartea soțului ei!... Că nu are niciun motiv să le poarte pică. Dar nu a precizat cine au fost adevărații asasini. Dacă nu mă înșel, fiul lui Virgil Madgearu mai trăiește, în Anglia. Ar putea spune ceva pe acest subiect?

4. Teoretic vorbind, nu putea să nu existe un interes în compromiterea legionarilor prin înscenarea unui asasinat care să fie pus pe seama lor. E foarte posibil ca unii să fi avut amândouă interesele, să fi avut ceva de câștigat atât din dispariția lui Nicolae Iorga, cât și din incriminarea legionarilor ca asasini ai marelui cărturar. Cine sunt aceștia? Mai curând aș întreba cine, pe scena politică românească și internațională, nu avea interes să-i compromită pe legionari?!...

5. În toamna anului 1940 Mișcarea Legionară număra un milion de membri. Desigur, mulți erau septembriști, adică aderaseră la Legiune după septembrie 1940, dintr-un oarecare oportunism. Asasinii lui Iorga nu erau septembriști, aveau ceva vechime în Mișcare. Oricum, la data când Traian Boieru devine legionar, organizația număra câteva sute de mii de membri. În condițiile în care lumea se îndrepta în mod vizibil spre un război, o organizație precum Garda de Fier nu putea să nu devină ținta infiltrării unor agenți diversioniști, a unui număr mare de falși legionari, gata de orice diversiune împotriva Legiunii!... Astfel că nu are nimic exagerat ipoteza apartenenței asasinilor la o structură subversivă străină sau chiar adversară nu numai legionarilor, dar chiar și românilor în genere, ca popor și țară. Iar numărul diversioniștilor, agenți ai unor interese anti-românești, infiltrați în Mișcare, era desigur proporțional cu numărul legionarilor, adică foarte mulți. Lucru care s-a văzut clar cu ocazia așezării zisei rebeliuni legionare din ianuarie 1941, adică la nici două luni de la asasinarea lui Iorga.

6. Asasinatul căruia i-au căzut victime Iorga și Madgearu nu seamănă deloc cu maniera legionară de a produce asemenea acte de „justiție”. I.G.Duca, Mihai Stelescu și Armand Călinescu au fost uciși în numele justiției imanente, fuseseră găsiți vinovați pentru acte de trădare a unor mari interese naționale, iar făptuitorii execuției, pentru a-și sublinia caracterul justițiar, nu au părăsit locul crimei pentru a se refugia sau ascunde, ci s-au prezentat imediat în fața autorităților, pentru a face cunoscute motivele, rațiunea faptei lor. O manieră specific legionară, unică în istoria asasinatelor politice. Aș îndrăzni să spun că prin acest detaliu, prin faptul că nu au fugit de răspundere pentru faptele lor, ci s-au predat singuri autorităților, legionarii au dat faptei lor o dimensiune eroică, tulburătoare, obligându-ne să-i scoatem din seria asasinatelor ordinare. Personal, în ordinea morală a lucrurilor, îi situez pe nicadori și decemviri deasupra asasinilor sinucigași, a kamikadzilor. Cine încearcă să se pună în pielea acestora, dacă o face cu sinceritate, nu se poate să nu se cutremure de grozăvia motivației!

Nimic din această dimensiune în mizerabilul asasinat petrecut în pădurea Strejnicul! Sau la Jilava!

7. Traian Boieru era originar din Constanța. Constanța a dat nume mari în Mișcarea Legionară. Prietenul meu Istrate Papuc, Dumnezeu să-l odihnească, cu care am discutat acest subiect, făcea observația că familia lui Traian Boieru, rămasă la Constanța după fuga lui Boieru în Germania, nu a avut nimic de suferit după venirea comuniștilor la putere. Istrate era vecin cu familia lui T.B.

8. Am publicat la Adrian Păunescu mai multe texte pe acest subiect: Traian Boieru, infiltrat în Mișcarea Legionară ca agent diversionist. Când întâmplarea a făcut să-l cunosc pe generalul de securitate Neagu Cosma, acesta a ținut să mă corecteze: faptul că i s-a dat pașaport fiului lui Traian Boieru nu avea nicio legătură cu asasinarea lui Iorga. Ci în felul acesta era răsplătit Traian Boieru pentru serviciile de spionaj tehnologic, în domeniul electronicii, pe care le făcuse statului român!... Repet: Boieru făcuse spionaj pentru regimul de la București!... I-am răspuns cam așa: explicația sa nu infirmă ipoteza principală. Ca general de Securitate, Neagu Cosma putea să cunoască statutul de după 1945 al lui Traian Boieru. Dar nu avea de unde să știe prea multe despre ce făcuse Traian Boieru în 1940... Dimpotrivă, ca agent sovietic, al KGB, Boieru avea toată disponibilitatea de a face și spionaj economic, pentru comunistii din România, poate că și pentru URSS. Această disponibilitate nu au mai arătat-o și alți legionari, ceea ce ne întărește în bănuiala că, la fel ca și complicității săi, **Traian Boieru nu a fost legionar, ci un nenorocit de agent al unor servicii secrete străine și ostile României!**

9. Presupuziția noastră că Mișcarea Legionară a fost puternic infiltrată de agenți ai altor interese decât cele românești este atât de logică, de conformă cu cutumele și exigențele vieții politice încât nu are nevoie de nicio argumentație propriu zisă. Din fericire

nu ne bazăm numai pe logică și pe buna credință, care de regulă lipsesc atunci când este abordat subiectul LEGIONARII, ci și pe documente. Pe un document anume în mod deosebit, pe care îl cităm de câțiva ani și constat că preopinării întârzie să-l ia în seamă. Este vorba de un document cum nu se poate mai explicit, redactat de serviciile secrete românești în funcțiune la acea dată, și publicat recent, în 2003, de instituția cea mai avizată să publice documente – Direcția Națională a Arhivelor. În volumul intitulat *Partidul Comunist din România în anii celui de al Doilea Război Mondial din 1939-1944*. Citez: **„Partidul comunist a trimis la Moscova un raport despre modul cum s-au desfășurat evenimentele în legătură cu rebeliunea și devastările magazinelor, arătând că aceasta poate fi considerată ca o primă încercare de revoluție cu sprijinul partidului, întrucât majoritatea Corpului Muncitoresc Legionar sunt aderenți de stânga”**.

Așadar, în ianuarie 1941, când adevărații legionari se baricadau în sediul instituțiilor guvernamentale pe care erau somați să le părăsească, Partidul Comunist din România, cu ajutorul falșilor legionari infiltrați în Corpul Muncitoresc Legionar și în alte structuri legionare, se deda la ceea ce raportul către Moscova numea a fi „o primă încercare de revoluție în România cu sprijinul partidului (comunist – n.n.)”. Dacă agenții infiltrați în Mișcarea Legionară au reușit în ianuarie 1941 să provoace o dezordine publică atât de mare în toată țara, soldată cu sute de morți, cu mari pagube materiale, care toate să fie puse pe seama legionarilor autentici, autentici și nevinovați de crimele produse în ianuarie 1941, e de la sine înțeles că asasinarea a doi bătrâni profesori universitari, aflați fără nicio apărare, nu pune nicio problemă pentru experimentării agenți. Știm bine că aceștia au fost în solda Moscovei în timpul rebeliunii. Dar nu toți. Cel care a declanșat toată tevatura, prin asasinarea unui ofițer german pe treptele hotelului Ambasador, se știe că era un grec, agent al englezilor.

...Poate că n-o să știm niciodată în slujba cui o fi fost echipa lui Traian Boieru!...

Dar pentru noi, românii, important este că știm bine despre Traian Boieru că nu a fost în misiune legionară, că nu era legionar, ci un trădător de neam, pregătit și plătit pentru crima sa de puteri străine. Practic, mai mult nici nu este nevoie să știm.

Ion Coja

București, 10 decembrie 2010